

Scientific novelty lies in the fact that the first scientific problem refers comprehensive study of variety art in the field of television.

The specific connections between the variety art and television, including similarities and differences between the two objects of study are outlined. Kinship is expressed by the special features of entertainment, large-scale participation, a synthetical character of influence on the audience (of scenery, literary words, acting), a direct contact of the actor and the audience, the conventions of action and the principle of the structure of the stage space on the stage and the screen.

The complete analysis of the critical points of view of the scholar on interrelations of TV as a separate independent art form and contemporary stage is studied. The specificity of the television stage as a separate phenomenon is investigated.

The basic approaches investigated to ascertain that is a «TV variety art».

Key words: «televisional variety art», stage, television, programs, show, director.

УДК 82/0(470)"1870/1935":929Перетц(045)

Н. В. Стахієва

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА В. М. ПЕРЕТЦА

Висвітлено сторінки біографії видатного науковця, дослідника стародавніх пам'яток, академіка – Володимира Миколайовича Перетца та діяльності філологічного семінарію під його керівництвом. Розглянута науково-педагогічна практика вченого та її вплив на формування наукового потенціалу й досягнень в процесі культурного розвитку. Хронологічний принцип викладу матеріалу дозволив найбільш повно відтворити події життєвого шляху В. М. Перетца, оцінити його внесок у науку та культуру кінця XIX – початку XX століття.

Ключові слова: наука, культура, філологічний семінарій, стародавні пам'ятки літератури, культурні цінності.

На сучасному етапі розвитку науки відбуваються суттєві зміни у науковому середовищі. Динаміка розвитку української науки обумовлена необхідністю об'єктивного висвітлення історичного процесу, зростаючою роллю нових наукових знань про історичне минуле, що впродовж значного часу перебували в тіні домінуючих тем радянського суспільства. Трансформація парадигми сучасних історіографічних досліджень зумовлює вивчення і переосмислення діяльності провідних учених, які на початку XX століття заклали підґрунтя наукової школи в галузі джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін, продемонстрували активну громадянську позицію у справі охорони історичних пам'яток. Отже, одним з пріоритетних напрямів досліджень стає біографічний фактор.

Особистість науковця визначається насамперед його науковим чи творчим доробком, матеріалами, що зафіксували його думки, здобутки, ідеї, погляди й відкриття. А також – учнями, які продовжили й розвинули його справу, й установами, які він створив, журналами та збірниками, які започаткував.

Серед учених, що зробили вагомий внесок у розвиток гуманітарної науки кінця XIX – початку XX століття провідна роль належить видатному науковцю, досліднику – Володимирі Миколайовичу Перетцу (1870–1935 рр.). До науковців, що висвітлювали

наукову діяльність вченого належать В. П. Адріанова–Перетц, М. К. Наєнко, О. А. Назаревський, Я. О. Поліщук, Л. Г. Рева, М. А. Робінсон, С. К. Росовецький, Т. О. Щербань. Однак, проблема потребує подальшого дослідження та деталізації фактів біографічного характеру. Отже, метою даної статті є висвітлення певних сторінок життя й діяльності В. М. Перетца, пов'язаних із науково-педагогічною практикою видатного вченого.

До основних галузей, що визначають сферу діяльності видатного вченого належать філологія; літературознавство; джерелознавства, палеографія, археографія, фольклористика, мистецтвознавство.

У 1893 році В. М. Перетц закінчив навчання в університеті та був залишений О. І. Соболевським на кафедрі російської мови та словесності для підготовки до професорського звання. Молодий фахівець розпочав офіційну педагогічну діяльність. З 1896–1903 роки він, як приват-доцент, читав лекції з історії давньої руської та російської літератури.

З кінця 1890-х років В. М. Перетц досліджував історію розвитку давньої російської та української віршованої поезії, розпочав вивчати київські рукописні зібрання. Наслідком його плідної наукової діяльності стала праця «Історико-літературні дослідження та матеріали», том перший, яка вийшла друком у 1900 році [1]. Робота була успішно захищена як магістерська дисертація. В. М. Перетц став магістром російської мови та словесності. Третій том праці став докторською дисертацією, що вийшла друком у 1902 році й стала вінцем визнання високого наукового рівня вченого.

Навесні 1903 року вченого було обрано професором кафедри історії російської мови та словесності історико-філологічного факультету університету св. Володимира в Києві. Водночас із курсом давньої російської літератури XI–XIII ст., він вперше почав викладати історію українського письменства.

Лекції молодого професора викликали широкий інтерес серед студентської аудиторії. Студентів приваблювала не лише глибина знань, ерудиція викладача, але й нестандартні, підходи до процесу навчання. Зокрема, наголос робився не на пасивному прослуховуванні лекцій чи заучуванні конспектів, а на занятті наукою. Ось чому головним інтересом університетського викладача мав стати пошук наукової істини й залучення до цього пошуку нових, свіжих сил [2, с. 83].

Пріоритетним завданням молодого викладача стало розширення наукових зацікавлень слухачів із метою уникнути зосередженості на розв'язанні часткових питань без осмислення загального їх значення, а також ознайомлення студентів із технічними прийомами та методологією наукового дослідження. Це привернуло вченого до думки, «що жодна з наук, які входять до кола філологічної освіти, не може викладатися тільки лекційним шляхом. Необхідні семінари, в яких професор-керівник щільно співпрацює зі студентом-керуваним, зацікавлює його постановкою наукових питань і самим процесом дослідження, слідкує за його першими кроками, виправляє помилки, спричинені браком досвіду, і підтримує в хвилини сумнівів» [3, с. 6].

Від першого року викладання в університеті, В. М. Перетц розпочав семінарські заняття з групою студентів-філологів, яких залучав до самостійної науково-дослідницької роботи. Так, восени 1904 року була здійснена перша спроба організації систематичного семінару з питань філології, а також запропоновані теми для бажаючих взяти участь у роботі просемінарію. Крім студентів університету, учасниками семінару стали слухачки Вищих жіночих курсів, а в останні роки молоді люди, залишені при університеті для наукової діяльності. Щоб вступити до Семінарію, необхідно було отримати рекомендацію від одного з його членів, пройти співбесіду з керівником, скласти колоквиум з курсу методології, історії давньої російської літератури, при цьому

селекція була досить суворою. Стиль керівництва В. М. Перетца був авторитарним. Він надзвичайно багато давав учням і вельми багато від них вимагав [4].

За весь час роботи з осені 1907 р. по травень 1912 р. членами семінару стали 68 осіб, серед яких особливо відзначилися професорські стипендіати С. І. Маслов, В. І. Маслов, О. С. Грузинський, С. Ф. Шевченко, І. І. Огієнко, О. А. Назаревський, М. К. Гудзій, викладачі Вищих жіночих курсів – В. П. Адріанова, С. О. Щеглова, студенти історико-філологічного факультету М. К. Зеров, М. О. Драй-Хмара, П. П. Филипович, О. В. Багрій та інші. Також, досвіду, наукової майстерності, методології наукового дослідження у вченого набували А. М. Лобода, Є. К. Тимченко, М. Я. Калинович, О. К. Дорошкевич, Т. П. Сушицький, та інші.

В курсі семінарію вчений вперше започаткував вивчення життя й діяльності видатних українських діячів науки та культури: В. Б. Антоновича, П. Г. Житецького, Ф. М. Колесси, О. Я. Кониського, І. П. Котляревського, О. О. Потебні, Лесі Українки, І. Я. Франка, Т. Г. Шевченка.

В. М. Перетц навчав учнів дуже уважно аналізувати культурні джерела; професійно досліджувати контекст, подробиці, унікальні риси твору; визначати художній стиль, таким чином демонструючи справжню наукову культуру. Специфіка методології дослідження спадщини, за В. М. Перетцем, полягала в тому, що вона включала методи як історико-джерелознавчого, так і історико-книгознавчого аналізу пам'ятки [5, с. 47]. Семінаристам було запропоновано характеристику всіх методологій, якими оперувала наука про літературу від найдавніших часів до рубежу ХІХ – ХІ століття. В. М. Перетц зазначав «Для історика літератури важливо шляхом вивчення списків не тільки встановити архетип пам'ятки, але, зробивши зворотній шлях, порівнюючи архетип із редакціями, що з нього вийшли - виявити долю пам'ятки залежно від зміни смаків та літературних зацікавлень середовища, в яких вона поширювалася і піддавалася новим працюванням» [6, с. 233]. До сьогодні залишаються актуальними погляди вченого на визначення джерел тексту, опис, зберігання та шляхи їх пошуку. В методологічній площині не менш суттєвим є виокремлення основних прийомів філологічного методу, серед яких: критика тексту пам'яток літератури, історія тексту та порівняльно-історичне дослідження їхньої форми і змісту. Головним завданням критики тексту визнається «очищений від випадкових нашарувань та викривлень матеріал», а «інколи вона дає підстави і для встановлення часу та місця написання пам'ятки, і для визначення її автора, якщо він не названий» [7, с. 63].

Академік В. М. Перетц справедливо писав, що «чим більше історик літератури є господарем у галузі бібліографії, тим імовірніше і ближче до істини його висновки» [7, с. 53]. Вказуючи, що «бібліографія – необхідна попередня стадія всякого серйозного філологічного вивчення», він укладав цей параграф своєї книги тезою: «Ось чому всяка історико-літературна робота починається з бібліографічних розвідок» [7, с. 53]. Поняття «бібліографічна розвідка» означало встановлення «наявності літературного факту», а потім збирання первинного матеріалу для наукового дослідження». [6, с. 222; 7, с. 53]. «Читачам та слухачам курсу В. М. Перетца пропонувалося вникати не лише в те, що в літературній пам'ятці написано, але і як написано, не впадаючи при цьому в гріх абстрактного формалізму» [8, с. 167].

Заняття київського семінарію проводилися щотижня, і кожне засідання складалося із заслуховування доповіді, виступів до нього двох офіційних рецензентів, із числа учасників, та обговорення, яке підсумовувалося керівником. «Керівник ніколи не призначав тему, а пропонував вибрати з великого числа намічених». Як зауважував Володимир Перетц, «ми намагалися уникати тем, де можна відбутися компіляцією за готовими посібниками, не звертаючись до джерел. Кожен повинен навчитися

працювати над сирым матеріалом, на «чорному дворі науки», як говорять деякі вчені-білоручки; бо без «чорного двору» неможливо потрапити у блискучі палати справжнього, міцного знання» [5, с. 7]. Ґрунтовні доповіді публікувалися в науковій періодиці, тому повинні були відповідати моделі наукових статей і за науковим змістом, і за обсягом, і за оформленням виступу на семінарії. Офіційний рецензент зобов'язаний був попередньо ознайомитися не тільки з текстом доповіді, але й з джерельною базою та літературою за темою доповіді, тому виступ рецензента іноді перетворювався на співдоповідь. Керівник прагнув, щоб в обговоренні брали участь усі присутні на засіданні. У той же час беззмістовні дискусії не допускалися. «На окремих листочках, списаних характерним почерком В. М. Перетца, кожен доповідач отримував не тільки суворі, справедливі критичні зауваження, але й поради, вказівки на невикористаний матеріал, на перспективи, які відкриває вивчення даного питання, і т. д.» [4].

Другою формою діяльності семінарію були екскурсії. Під керівництвом В. М. Перетца учасники екскурсій відвідували архіви, музеї та бібліотеки, здійснювали пошук й обробку маловідомих матеріалів. Вони вивчали давні й найважливіші пам'ятки літератури, перевіряли покажчики описів і друкованих каталогів, описували рукописи, стародруки, збирали дані для наукових праць, виступали з доповідями, готували знайдені тексти до видання.

З 1910–1916 роки, під керівництвом професора, було організовано дев'ять екскурсій учасників семінарію до Петербурга (чотири рази), Москви, Полтави, Катеринослава, Житомира, Ніжина, а також (після переїзду В. М. Перетца до Петрограда) в Київ. У Полтаві та Катеринославі було описано рукописні книги та стародруки полтавського єпархіального давньосховища, опубліковано: опис рукописів Полтавського губернського музею та каталог стародруків церковнослов'янських і польських книг музею; рукописні збірники катеринославського музею ім. О. М. Поля; списки Повчання Євангелія та інші матеріали. У Житомирі було розглянуто рукописний фонд Волинської православної семінарії та фонди Товариства дослідників Волині. Семінаристи описали рукописи та книжкові старожитності, склали алфавітний покажчик 21 описаного рукопису. У Ніжині було вивчено Ніжинське зібрання рукописів бібліотеки Історико-філологічного інституту князя Безбородька. У Києві було проведено експедиції в бібліотеці Видубицького монастиря та бібліотеці Київської духовної академії. Робота включала опис рукописів Києво-Видубицького монастиря та стародруків, які знаходилися при церквах сіл Луки та Білгородка Київського повіту; дослідження та публікацію окремих пам'яток апокрифічної літератури; опис рукописів і стародруків Києво-Золотоверхого монастиря. Учасниками семінарію було досліджено, опрацьовано та опубліковано велику кількість культурних пам'яток і фактичного матеріалу.

По завершенні екскурсії керівник збирав звіти учасників, підготовлені ними до друку, описи рукописів і тексти пам'яток, а також тези доповідей і повідомлень, додавав до цих матеріалів звіт про власні заняття під час поїздки. За результатами діяльності семінару друкувалися звіти, де вказувалися принципи роботи, теми досліджень, за якими було підготовлено 112 доповідей. Звіти про роботу учасників екскурсій друкувалися у київських «Університетських відомостях» [5, с. 46].

В цілому зусиллями семінаристів були видані повні зібрання творів і вибрані твори: І. П. Котляревського, Лесі Українки, І. Я. Франка, Т. Г. Шевченка; низка монографій та біографічних нарисів з використанням архівних документів про: І. Карпенка-Карого, М. М. Коцюбинського, П. О. Куліша, Лесю Українку, П. Мирного, І. С. Нечуя-Левицького, І. Я. Франка. Завдяки дослідженням семінарію В. М. Перетца

українська національна культура була поповнена значною кількістю духовних і світських українських літературних та історичних творів в рукописах, стародруках українських книгосховищ. Проведена обліково-реєстраційна робота дозволила простежити долю книжкових колекцій та зібрань й долучити їх до культурного надбання України. Так, заснована у 1907 році, філологічна «школа В. М. Перетца» – «Семінарії російської філології при університеті св. Володимира під керівництвом проф. В. М. Перетца» відіграла значну роль у дослідженні великого масиву культурно-історичного матеріалу.

З цієї філологічної школи вийшла ціла когорта дослідників української, російської, індійської, арабської та інших мов і літератур, книгознавців, етнографів, бібліографів, музикознавців, яка залишила нестертий слід у різних суспільних науках, працюючи вже головним чином у радянський час, – В. П. Адріанова-Перетц, О. В. Багрій, С. Д. Балухатий, О. П. Баранников, С. О. Бугославський, С. Ю. Гаєвський, О. С. Грузинський, М. К. Гудзій, О. К. Дорошкевич, М. О. Драй-Хмара, І. П. Єршомін, М. Я. Калинович, К. О. Копержинський, В. І. Маслов, С. І. Маслов, О. М. Маслова (Шуляк), О. А. Назаревський, Б. В. Нейман, В. М. Отроковський, Д. М. Ревуцький, Т. П. Сушицький, Є. К. Тимченко, І. І. Фетисов, П. П. Филипович, С. Ф. Шевченко, С. О. Щеглова та інші [9, с. 56].

З 1908 року вчений здійснював активну діяльність у заснованому Українському науковому товаристві (УНТ). Науковець заклав важливі передумови для успішної роботи філологічної секції УНТ: залучив до співпраці відомих філологів, накреслив програму діяльності секції, організував всебічну розробку питань української філології. Цього ж року він очолив філологічну секцію наукового товариства ім. Шевченка. Також В. М. Перетц активно працював у його «Записках», в «Україні», «Літературно – науковому віснику», «Вістях відділу російської мови та словесності» та інших українських виданнях.

Навесні 1914 року, за видатні досягнення в галузі вивчення російської та української літератур і народної словесності, В. М. Перетц був обраний академіком Петербурзької академії наук і, восени того ж року, повернувся до Петрограда. Він поновив викладацьку діяльність у відділенні російської мови та словесності Академії наук, на вищих жіночих курсах та на вищих педагогічних курсах. Викладав курси історії давньої руської, російської, української, білоруської літератур та фольклор. Також він переніс сюди діяльність свого Семінарію. Вчений розпочав масштабну роботу зі створення тлумачної бібліографії давньої руської літератури, організувавши спеціальну комісію; написав низку нових праць з історії театру й давньої української літератури.

З осені 1917 року В. М. Перетц був відряджений до Самари з метою вивчення й опису місцевих рукописних зібрань та участі в створенні й організації діяльності Самарського університету, в якому він викладав до травня 1921 року. Академік ще раз організував Семінарії, а також історико-філологічне товариство.

У 1919 році В. М. Перетца обрано позаштатним академіком УАН. Він поновив викладацьку діяльність, що тривала до 1925 року. Після цього він залишив педагогічну діяльність і працював лише у двох академіях: ВУАН і РАН. Водночас працював в Інституті мов і літератур та в Інституті історії мистецтв.

У 1921 році В. М. Перетц створив Товариство прихильників української історії, письменства й мови у Петрограді. У 1923 та 1924 роках В. М. Перетц двічі звертався до Наркомосу УРСР з питанням щодо створення науково-дослідного інституту або кафедри українознавства в Петрограді й просив допомоги в здійсненні цього задуму [10, с. 37]. Однак ця ідея не була реалізована.

У 1926 році вчений став штатним академіком ВУАН. У складі історико-філологічного відділу ВУАН, в 1927 році, В. М. Перетц організував і очолив Комісію давнього українського письменства. До співпраці були залучені фахівці з Києва, Москви, Ленінграда – О. С. Лазаревський, С. І. Маслов, П. М. Попов, В. П. Адріанова, Г. Б. Нікольська, оскільки чимало пам'яток середньовічного періоду зберігалось у російських архівах та книгосховищах. Вони займалися вивченням і підготовкою до наукового видання пам'яток письменства з найдавніших часів; складанням бібліографії української літератури та пошуками ще не виявлених і не виданих старовинних текстів.

Члени Комісії постійно дбали про оприлюднення результатів своєї наукової діяльності. З цією метою проводилися засідання, де виголошувалися наукові доповіді, які широко обговорювалися присутніми. Результати роботи комісії публікувалися в наукових виданнях ВУАН – «Збірнику історико-філологічного відділу», «Записках історично-філологічного відділу ВУАН», «Етнографічному збірнику» та в інших періодичних виданнях. «Збірник історико-філологічного відділу» – книжкове видання, де публікувалися матеріали з історії, літературознавства, мовознавства, етнографії, фольклористики, мистецтвознавства. «Записки історично-філологічного відділу ВУАН» виходили у вигляді наукових збірників, де друкувалися наукові розвідки, статті-повідомлення, рецензії, бібліографічні огляди тощо. Публікувалися праці про літературні та фольклорні пам'ятки часів Київської Русі та України доби Середньовіччя.

Таким чином, за період науково-дослідницької роботи В. М. Перетц накопичив багатий джерельний матеріал. Ним був опрацьований величезний масив відомостей з історії української літератури, мови, мистецтва. Вчений став першим теоретиком наукового опису рукописних книг, творцем методичної основи науково-джерелознавчого описування книжкової пам'ятки. Вийшло друком чимало дослідницьких праць з різних галузей. Бібліографія вченого нараховує понад 300 праць зі стародавньої літератури; поезії; української народної пісні; апокрифічної літератури; історії українського, російського, польського театрів; праць із джерелознавства, історіографії, бібліографії, текстології, палеографії. Поряд із власною науково-дослідною роботою В. М. Перетца, слід високо оцінити також його роль як голови, створеного ним наукового семінарію, учасники якого багато й плідно працювали над вивченням первинних фактажевих матеріалів. Дослідження учасників його школи є фундаментальними науковими працями, що зробили значний прорив у розвитку багатьох галузей гуманітарної науки, а їх творці стали інтелектуальним надбанням світової біографічної скарбниці.

Список використаної літератури

1. Перетц В. Н. Историко-литературные исследования и материалы / В. Н. Перетц. – Санкт-Петербург : Типо-Литография Ф. Вайсберга и П. Гершунина, 1900. – Т. I : Из истории русской песни, ч. 2 : Приложения. – 212 с. ; Peretts V. N. Istoriko-literaturnye issledovaniya i materialy / V. N. Peretts. – Sankt-Peterburg : Tipo-Litografiya F. Vaysberga i P. Gershunina, 1900. – Т. I : Iz istorii russkoy pesni, ch. 2 : Prilozheniya. – 212 s.
2. Гнатюк М. М. Текстологічні студії : навч. посіб. / М. М. Гнатюк. – Київ : Експрес-поліграф, 2011. – 156 с. ; Hnatiuk M. M. Tekstolohichni studii : navch. posib. / M. M. Hnatiuk. – Kyiv : Ekspres-polihraf, 2011. – 156 s.
3. Семинарий русской филологии при Императорском университете св. Владимира под руководством проф. В. Н. Перетца. Первое пятилетие (1907–1912). – Киев : Типография школы печатного дела, 1912. – 64 с. ; Seminariy russkoy folologii pri

Imperatorskom universitete sv. Vladimira pod rukovodstvom prof. V. N. Perettsa. Pervoe pyatiletie (1907–1912). – Kiev : Tipografiya shkoly pechatnogo dela, 1912. – 64 s.

4. Росовецкий С. К. Об академике Владимире Николаевиче Перетце (1870–1935) [Электронный ресурс] / С. К. Росовецкий. – Режим доступа : <http://www.aej.org.ua/History/1440.html> ; Rosovetskiy S. K. Ob akademike Vladimire Nikolaeviche Perettse (1870–1935) [Elektronnyy resurs] / S. K. Rosovetskiy. – Rezhim dostupa : <http://www.aej.org.ua/History/1440.html>

5. Міщук С. Археографічно-бібліографічна школа В. М. Перетца в Україні (1907–1914) / С. Міщук // Історіографічні дослідження в Україні. – 2008. – Вип. 18. – С. 47–58 ; Mishchuk S. Arkheohrafichno-bibliohrafichna shkola V. M. Perettsa v Ukraini (1907–1914) / S. Mishchuk // Istoriohriohrafichni doslidzhennia v Ukraini. – 2008. – Vyp. 18. – S. 47–58

6. Перетц В. Н. Из лекций по методологии истории русской литературы. История изучения. Методы. Источники / В. Н. Перетц. – Киев, 1914. – 496 с. ; Peretts V. N. Iz lektsiy po metodologii istorii russkoy literatury. Istoriya izucheniya. Metody. Istochniki / V. N. Peretts. – Kiev, 1914. – 496 s.

7. Перетц В. Н. Краткий очерк методологии истории русской литературы / В. Н. Перетц. – Петроград : Академия, 1922. – 165 с. ; Peretts V. N. Kratkiy ocherk metodologii istorii russkoy literatury / V. N. Peretts. – Petrograd : Akademiya, 1922. – 165 s.

8. Гуздий Н. К. Памяти учителя / Н. К. Гуздий // Русская литература. – 1965. – № 4. – С. 167 – 169 ; Guzdiy N. K. Pamyati uchitelya / N. K. Guzdiy // Russkaya literatura. – 1965. – № 4. – S. 167 – 169

9. Махновець Л. Володимир Перетц: (До 100-річчя від дня народження корифея рос. та укр. філології) / Л. Махновець // Радянське літературознавство. – 1970. – № 1. – С. 52–60 ; Makhnovets L. Volodymyr Peretts: (Do 100-richchia vid dnia narodzhennia koryfeia ros. ta ukr. filolohii) / L. Makhnovets // Radianske literaturoznavstvo. – 1970. – № 1. – S. 52–60

10. Матвеева Л. В. Доля видатного славіста-українознавця Володимира Перетца / Л. В. Матвеева // Східний світ. – 2007. – № 2. – С. 32–44 ; Matvieieva L. V. Dolia vydatnoho slavista-ukrainoznavtsia Volodymyra Perettsa / L. V. Matvieieva // Skhidnyi svit. – 2007. – № 2. – S. 32–44

Стаття надійшла до редакції 19.10.2015

N. Stakhiyeva

THE SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL PRACTICE OF V. N. PERETZ

The major points, which were covered by our research, may be summarized as follows. Highlights the page biography of V. N. Peretz (1870 - 1935 years) – an outstanding scientist, academician, researchers of ancient monuments, and activities of philological seminary under his leadership.

V. N. Peretz known as the Russian and Ukrainian scholar, literary critic, folklorist, linguist, critic, teacher, who trained a whole galaxy of experts philological orientation. Analyzed the major milestones of the life and scientific teaching activities V. N. Peretz. In study was highlighted his work on the formation of research centers in Ukraine.

He was engaged in the research, collecting work, the formation of the library and museu collections, holding archeographic and ethnographic expeditions, descriptions of manuscripts and early printed books. Consequently, the activity of V. N. Peretz promoted

cultural progress, which included the creation of conditions for the development of culture and its study. In a study researched creative legacy of a scientist. The role in maintaining and attracting in the scientific use of national cultural values was defined. Exploring the sights of the historical past, he opened the unknown and little-known phenomenon of the historical facts of the national culture, including the ancient Ukrainian literature. In the scientific revolution were introduced numerous facts of history and theory of literary criticism. Over a lifetime, the researcher has accumulated and processed the vast documentary material.

Significant role in the investigation of a large array cultural and historical material played «seminaries Russian philology under the guidance of professor V. N. Peretz' and activism scientist in scientific societies.

In this way, considered by scientific and pedagogical practice scientist and its impact on the scientific potential and achievements in the process of cultural development. His contribution was set to the cultural heritage of the nation, the development of spiritual values (language, literature, art, science, education, etc.). The role of V. N Peretz in the revival of Ukrainian culture and transfer of intellectual and cultural treasures for future generations has shown.

Chronological principle of presentation allowed the most complete to recreate life path V. N. Peretz, to evaluate its contribution to science and culture of the late XIX – early XX century.

Keywords: *science, culture, philological seminary, ancient monuments of literature, cultural values.*

УДК 130.2

О. В. Яковлев

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ: CULTURAL HERITAGE PROJECTS

У статті представлено дослідження шляхів включення української культурної спадщини у загальносвітовий культурний простір. Визначені шляхи і засоби введення пам'яток української культури і спадщини у світовий цифровий та культурний контекст засобами інноваційних інформаційних технологій, а саме – через інформаційне середовище електронних носіїв. Розглянуто значення Міжнародних конференцій серії EVA Conferences International під загальною назвою «Electronic Imaging & the Visual Arts» («Електронні зображення та візуальні мистецтва»), які присвячені питанням використання сучасних інформаційних технологій в галузі культури та мистецтва й поширенню можливостей для міжнародного співробітництва в галузі наукових досліджень та культурного обміну. Доведена перспективність науково-технологічних досліджень з цифрової мультимедійної презентації музичних рукописів та стародруків, що є перспективним напрямком цифрової презентації світової культурної спадщини.

Ключові слова: *українська культура, пам'ятки культури, культурна спадщина, світовий інформаційний простір, інформаційне середовище, електронна енциклопедія.*

Україна знаходиться в перехідній стадії свого розвитку і ця «системна перехідність» характеризує практично усі сфери життєдіяльності людини, виявляється на різних рівнях культури, створюючи в суспільстві ситуацію невизначеності та